

מראי מקומות- שבועות ה'

בית רבו, הגמ' הי' יכול ליישב דמיירי דלא ידע דנגע בכלל. וע' בתוס' הרא"ש שם דפי' דמה דהי' פשוט לרש"י דצריך שהרגיש כשנגע, היינו משום דונעלם משמע דמשום העלמת ידיעה שהיתה לו מעיקרא, וזהו ידיעת בית רבו, הוא עבר העבירה, ומשמע דאם לא הי' הי"ל העלמה מלימודו, לא הי' עובר. ואם אי' דלא הרגיש כלל שנגע בשרץ, א"כ אפי' אם הי' יודע בברירות מה שלמד מבית רבו, הי' עובר. ומה שהק' תוס', דהו"ל להגמ' לתרץ דבא הכתוב למעט היכא שלא הרגיש כלל שנגע בשרץ, כ' התורא"ש דל"ק, דקו' הגמ' היא דמשמע מהפסוק דדוקא מי שידע ידיעת בית רבו, לאפוקי מי שלא ידע, וע"ז שפיר פריך הגמ' דמי איכא מאן דלא ידע. **וע"ע ברמב"ן**, דפי' דאין הדרשה מהא דכתי' "ונעלם" בלחוד, דאין משמע מזה שיש לו ידיעת בית רבו, שהרי כמה פעמים כתיב בתורה ונעלם ואי"צ שיהי' לו ידיעת בית רבו. אלא הביאור הוא, דכיון דכתי' ונעלם אהא דכתי' והוא טמא ואשם, דמשמע דמה שנעלם ממנו הוא מה שהוא טמא ואשם, אבל יודע על עיקר טומאה שהוא בעולם. והוא ביאר ידיעת בית רבו הוא שיוודע דין טומאת שרץ, אלא דאינו יודע שנגע שרץ בכלל, ולא כמו שפרש"י שיוודע שנגע שרץ. ועוד הביא מר"ת דפי' באו"א קצת, שיש לו ידיעה של איזה דיני טומאת שרץ, אלא דאינו יודע דאסור לו ליכנס למקדש, וזה חשיב ידיעה והעלמה וידיעה.

(ג) **מי איכא דליכא ידיעת בית רבו- הק' התורת חיים**, והלא כמה עמי הארץ איכא בעלמא, דלא קראו ולא שנו מימיהם, ולא ידעו שהנוגע בטומאה טמא. ות"י דע"ה שלא קרא ולא שנה מימיו רשע הוא, ומזיד הוא, ואין סברא לומר שצוה הכתוב לייחד להם שעיר הנעשה בחוץ לכפר עליהם, דזבח רשעים תועבה היא, לכך מוקי לה בתנוק שנשבה בין העכו"ם, דאונס הוא.

(ד) **רבא אמר רשויות קתני, רשויות שבת שתיים- פי' תוס', דרבא לא בא אלא ליישב לשון**

(א) **אלא מעתה גבי סוטה... מכלל דהוי ידע מעיקרא, אי הוה ידע, מי בדקי לה מיא- פי' בתוס', דכיון ששכח, מוכיח שלא הקפיד, ולכן אינו חשיב מנוקה מעון, דאפי' אם אין מוחה על עון בניו ובנותיו אין המים בודקין את אשתו. אולם ע' בתוס' הרא"ש דפי' דמיירי כפשוטו, דבא עליה, וכמו שפרש"י. אולם יש לע', מנין דבאמת בא עליה בינתים. ופי' התורא"ש, דכיון דכתיב בתורה ונעלם, דמשמע דידע מעיקרא, וגם ודאי יודע לבסוף, ולכן הביא אותה להשקות, א"כ למאי נפק"מ דהי' העלמה בינתים, אם לא עשה כלום בשעת ההעלמה. אע"כ כוונת הפסוק לומר דאע"פ שהי' העלמה בינתים ובא עליה בתוך העלמה, מ"מ המים בודקין את אשתו, ולכן שפיר הק' הגמ' דהא אינו מנוקה מעון. עוד תי' הריטב"א דכוונת התורה לומר דכל שהוא מנוקה מביאת מזיד, אע"פ שהוא בא עליה בשוגג, אמרי' דהמים בודקין את אשתו, ולכן הק' הגמ' דאי הי"ל ידיעה מעיקרא, שוב א"א להיות ביאת שוגג, כיון דידע ועכבה אצלו. דהיינו, דמשמע שיש איזה מקור שהמים בודקין אם בא עליה בשוגג, ואם כדברינו, דונעלם היינו שהי' לו ידיעה מעיקרא, א"כ לא שייך במציאות ביאת שוגג. **וע' במשנה למלך** (סוטה ב', ח', ד"ה ומ"מ) שכ' להסתפק באיש שבא בשוגג על אשתו שנסתרה, האם המים בודקין אותה או לא. וכ' להוכיח מקור הגמ' כאן דאין המים בודקין אותה, דהא כאן הי' שוגג, ומ"מ אין המים בודקין אותה (ולחיפוך מדברי הריטב"א). אלא דכ' לדחות דאולי הכא שאני, ששכח הטומאה או הסתירה, דזה חשיב קרוב לפשיעה, אבל היכא דהי' שוגג גמור, ולמשל דסבר דאשתו אחרת היא, ונמצא דהיתה זו, אולי בכה"ג שפיר חשיב מנוקה מעון, והמים יהיו בודקין אותה.**

(ב) **ידיעת בית רבו- פרש"י**, שלמד בבית רבו שהנוגע בטומאה טמא, והוא ידע שהרגיש כשנגע, אבל לא התבונן לשום על לבו שנטמא. וכ' תוס' לקמן (יד: ד"ה או) דלפי זה, מה דהק' הגמ' ומי איכא דלית לי' ידיעת

שפי' כל הסוגיא דלא כרש"י, דלא אמר ר"ע דזו למעלה מזו לענין צירוף, אלא לענין מראות, דהת"ק ס"ל דהמראות של הלבן הם משונים זה מזה בהלבן שלהם, אבל ר"ע ס"ל דכולם גוון א' של מראה לבן הם, אלא שהם משונים זה מזה רק במדרגה של הלובן [כן נראה בכונתו]. ועפ"ז פי' מה דהגמ' תי' לענין קרום ביצה, דע"כ תולדה דשאת הוא, כיון דאין שום אב אחר שמפסיק בינה לשאת, וא"כ גם מצטרף עם שאת, דהא למטה משאת הוא, וגם מאותו לובן הוא (דלפי ר"ע כולם מאותו לובן הם), ולכן שפיר מצטרף עם שאת.

יציאות דמתני', דיציאות משמע לשון מוצאות ומובאות, דהיינו רשויות. וכן פי' רש"י בשבת, דרשויות שתיים, רשות היחיד ורשות הרבים. ופי' שם דמה דאי' שתיים שהם ד' בפנים וד' בחוץ, היינו דעל ידיהן יש ד' איסורין בפנים וד' בחוץ. אלא דהק' התוס' שם בשם הריב"א, דא"כ לא הו"ל למימר שתיים שהן ד' בפנים ושתיים שהן ד' בחוץ, אלא הול"ל שתיים שהן ד' בפנים וד' בחוץ. ולכן פי' הריב"א שם דכוונת רבא לפרש המשנה כזה, יש רשויות לשבת, ומהם אי' ב' חיובים שהן ד' בפנים, וב' חיובים שהן ד' בחוץ (ולא דפירוש "יציאות" היינו "רשויות").

(ה) בהרת עזה כשלג, שני' לה כסיד ההיכל, שאת כצמר לבן, וכו'- פרש"י דבהרת עזה לבנוניתו מן הכל, ואח"ז הוי לבנוניתו של שאת, שהוא אב, ואח"ז סיד ההיכל, שהוא תולדה דבהרת, ושוב קרום ביצה, שהוא תולדה דשאת, ופחות מזה אינו נגע בכלל, אלא בזהק וטהור. אולם ע' ברשב"א, וכן הוא בבעל המאור (א. בדפיו), דכ' דבאמת שאת דומה בלבנוניתו לסיד ההיכל לפי תנא זו, ומה שיש לחלק בין זה לזה, היינו דחילוקין במישושן, דמישוש הסיד מופרש מן הצמר. ולפי זה ר"ע ס"ל דחילוקין הן בלבונם.

(ו) א"כ, טיהרת סיד היכל מלצרף, בהדי מאן ליצרפי', ליצרפי' בהדי בהרת, איכא שאת דעדיפא מיני', וכו'- פרש"י, דאינו יכול לצרף עם בהרת, דהא בהרת שתי מעלות גבוה ממנו. ואינו יכול להצטרף בהדי שאת, לפי שאינו אביה. וכ' תוס' דמה דלא הק' הגמ' מהא דאין בהרת יכול להצטרף לכלום, היינו משום שפרש"י דגזה"כ הוא דיכול בהרת להצטרף עם שאת, אע"פ ששני אבות הם. אלא דהק', דא"כ למה אין התולדות ג"כ יכולין להצטרף (בהדדי, ועם האבות האחרים). וכן הק' הרמב"ן על רש"י, ולכן הוא פי' באו"א, דקו' הגמ' אינו דנמצא דסיד אינו מצטרף לכלום, אלא הקו' הוא למה סיד נקרא תולדה דבהרת, הרי כיון דאינו יכול לצרף עמה, שיש שאת ביניהם, א"כ בנוגע מה הוי תולדה דבהרת. ואם יכול לצרף עם שאת, א"כ לכאור' הוי תולדה דשאת, ולא תולדה דבהרת. וע"ש